

Grębecka, Wanda

Inauguracyjne zebranie Zespołu Historii Nauk Przyrodniczych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 25/3, 658-659

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mienia „stylu Stanisława Augusta” w architekturze Warszawy przyczyniając się do wzbogacenia naszej wiedzy o kulturze wieku Oświecenia.

Doktor Aldona Bartzakowa jako jedna z uczestniczek seminarium doktorskiego S. Lorentza wyraziła wdzięczność dla Profesora za jego wkład w kształcenie osobowości naukowej adeptów historii sztuki.

Profesor Aleksander Gieysztor, który był uczniem Profesora Lorentza jeszcze przed wojną, w gimnazjum, dostosowując się w swej oracji do nastroju płynącego w głównej mierze z *genius loci* oraz odczytanego przez profesora Bardiniego tekstu — stał się wyrazicielem gorących uczuć Polaków, a szczególnie, mieszkańców Stolicy dla Profesora, którego — jak się wyraził — zaanektowała na własność Syrena. Podkreślił jego niezmierną aktywność intelektualną i organizacyjną, która pozwala sądzić, że również przyszłość pojmuje jako dalsze zaangażowane działanie na różnych polach.

W imieniu redakcji „Varsavianów” głos zabrała redaktor Kazimiera Calińska; Profesor Lorentz jest animatorem cieszącej się dużą popularnością serii „Zabytki Warszawy”, która zbliża się już do swego małego jubileuszu — 50-ciu tomików.

Na spotkaniu odczytano również depeşe i listy skierowane do Profesora Lorentza a zawierające życzenie dalszej działalności — m. in. od profesora Władysława Tatarkiewicza oraz Zespołu Konserwatorów z Wilna.

W końcowej części uroczystości zabrał głos Profesor Stanisław Lorentz. Stwierdził, iż — jak wskazuje jego autobiografia naukowa — zawsze czuł się bardzo mocno związany z praktyką, starając się integrować badania naukowe z pracami w zakresie muzealnictwa, konserwacji zabytków i działalnością organizacyjną. Jubilat zakończył swe przemówienie podkreśleniem, że chociaż łączyły go bliskie związki z wileńszczyzną, gdzie w okresie międzywojennym działał jako główny konserwator — prawdziwe swoje miejsce widzi w Warszawie, z którą wiąże go różne plany zarówno naukowe jak i organizacyjne.

Marek Troszyński
(Warszawa)

INSTYTUT HISTORII NAUKI, OŚWIATY I TECHNIKI

INAUGURACYJNE ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK PRZYRODNICZYCH

W listopadzie 1979 roku przy Zakładzie Historii Nauk Przyrodniczych Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki został powołany Zespół Historii Nauk Przyrodniczych. Przewodniczącym został doc. Zbigniew Wójcik. Zespół stawia sobie za zadanie stworzenie forum dyskusyjnego dla historyków szeroko pojętego przyrodoznawstwa. Proponowany plan pracy obejmuje dyskusje zarówno nad najważniejszymi problemami metodologicznymi jakie wyłaniają przy badaniu dziejów nauk przyrodniczych, jak i nad tematami związanymi z planem naukowym Zakładu. Planuje się także omawianie aktualnych osiągnięć nauk przyrodniczych na świecie.

Pierwsze zebranie Zespołu odbyło się 10 XI 1979 roku. Docent Z. Wójcik w krótkim zagajeniu zapoznał z zadaniami i proponowaną problematyką prac Zespołu¹. Następnie

¹ Na okres od grudnia 1979 do czerwca 1980 proponowane są następujące tematy referatów: 1 — Badania Polski pod względem przyrodniczym w świetle czasopiśmiennictwa z lat 1772 — 1795 (W. Wernerowa); 2 — Dawna mapa. Metody czytania jej treści (Z. Rzepa); 3 — Kierunki przyrodoznawstwa w Polsce w XVI (XVIII w. (T. Bieńkowski); 4 — Badania szaty roślinnej Niżu Polskiego przez botaników wileńskich w latach 1795 — 1830 (W. Grębecka); 5 — Bibliografie z zakresu historii nauki (W. Wernerowa); 6 — Niektóre zagadnienia historii i metodologii nauk biologicznych (A. Bednarczyk); 7 — Dawna książka jako źródło do historii nauki (Z. Wójcik).

wyłosił referat pod tytułem *Ważniejsze kierunki badań nad historią nauk przyrodniczych*. Na wstępie przedstawił tezę o integracyjnym charakterze badań nad historią przyrodonoznawstwa, szczególnie XIX wieku. W okresie tym rozróżnienie między badaniami geologicznymi, botanicznymi, zoologicznymi i działalnością lekarską poszczególnych uczonych jest bardzo trudne i — jak się wydaje — często fałszywe. Ci sami przyrodnicy prowadzili prace w różnych, dziś wyspecjalizowanych, dziedzinach. Od współczesnych historyków przyrodonoznawstwa wymaga to wyjścia poza ramy wąskiej specjalizacji i nawiązania wszechstronnej współpracy. Teza ta została zilustrowana typowym przykładem problemu integrującego całość historii nauk przyrodniczych: badania nad recepcją dzieł Leyell'a i Darwina. Prace takie mają długą tradycję i należy ją podtrzymywać.

Następnie referent omówił — na podstawie analizy materiałów z ostatnich kilku kongresów historii nauki i techniki — nowe tendencje występujące obecnie na świecie w badaniach nad historią nauk przyrodniczych. Można zauważyć dwa nurty prac: pierwszy z nich — o znaczeniu czysto poznawczym — preferuje badania nad rozwojem teorii naukowych, metodologią nauk przyrodniczych i naukoznawstwem oraz studia porównawcze nad nauką różnych kręgów kulturowych; drugi nurt badań — bardziej pragmatyczny — zajmuje się przede wszystkim problemami szeroko pojętej informacji o dziejach nauki i techniki. W niektórych kręgach dzisiejszych badaczy-przyrodników obserwujemy rosnące zainteresowanie dawną literaturą naukową. Doceniają oni ogromny ładunek informacji praktycznych zawartych w tych tekstach. Jest niewątpliwie pilnym zadaniem historyka nauki udostępnić te cenne informacje i dorobek naszych poprzedników współczesnej nauce. Niezbędne jest w tym celu właściwe opracowanie i interpretacja źródeł. W związku z tym referent omówił główne osiągnięcia badawcze i wydawnicze tego typu w Polsce, ZSRR, Czechosłowacji, Anglii i innych krajach (serie wydawnictw źródłowych, bibliografie, biografie, bibliofilskie wydania starych druków).

Sporo uwagi docent Z. Wójcik poświęcił analizie czasopism („Izis”, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, „Woprosy Jestiestwoznaniija i Tiejniki”, „Dějiny věd a techniky”). Z analizy tej wynika między innymi to, że ilość materiałów z historii nauk ścisłych i przyrodniczych jest w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” stosunkowo mała. Wynika to zarówno z wielospecjalistycznego profilu czasopisma, słabości badań w tym zakresie w Polsce, a zapewne i z tradycyjnego preferowania problemów ściśle humanistycznych.

Egzemplifikacją przedstawionych tez — wbrew założeniu referenta — była wyłącznie historia nauk geologicznych, co osłabiło wymowę referatu jako podstawy do wstępnej dyskusji przyrodników różnych specjalności.

W dyskusji poruszono kilka ważnych zagadnień: 1. Konieczność wzbudzenia zainteresowań historyków wśród współczesnych przyrodników, nastawionych wyłącznie na uzyskiwanie wyników bieżących i tracących z oczu jakąkolwiek perspektywę rozwoju swojej specjalności, a także ocenę wkładu Polski do nauki światowej (mgr A. Arendarski, mgr W. Grębecka); 2. Wzrost zainteresowania humanistów — historyków nauki — rozwojem nauk przyrodniczych w poszczególnych epokach. Wiąże się to z koniecznością przemyslenia właściwej płaszczyzny współpracy z tymi badaczami (doc. T. Bienkowski); 3. Konieczność gromadzenia i scalania licznych, bardzo rozproszonych materiałów i informacji z zakresu historii nauk przyrodniczych. Należy opracować system ułatwiający korzystanie z tego materiału (dr K. Haczewska, mgr A. Arendarski).

Na zakończenie zebrania przedyskutowano program pracy Zespołu; uznano, że stanowi on ciekawą propozycję do dyskusji.

Wanda Grębecka
(Warszawa)

Z KRAJU

LUDWIK KRZYWICKI — BADACZ I TEORETYK MYŚLI SPOŁECZNEJ

Pod takim tytułem odbyło się 13 grudnia 1979 r. w SGPiS seminarium naukowe zorganizowane przez Instytut Nauk Politycznych i Filozofii Wydziału Ekonomiczno-Społecznego